

6

Vargje për fëmijë dhe rima; vjersha dhe poezi

Qëllimi

Puna me vargjet, rimat dhe poezitë është shumë e vlefshme për fushat e ndryshme të zhvillimit gjuhësor (shqiptimi, leksiku, repertori sintaksor, arsimimi letrar etj.) Kjo mund të përdoret në të gjitha nivelet, nga rimat e thjeshta në kopshtin parashkollor e deri te marrja me lirikën në nivelin e lartë. Nxitjet pasuese kufizohen në mësimin e vargjeve për fëmijë dhe rimat në kopshtin parashkollor dhe në klasat e ulta.

KP–kl. 3

10–15 min.

Materiali:
Vargje të përshtatshme,
rima dhe poezi.

Udhëzime:

- Vargjet për fëmijë dhe rimat, ashtu siç i njeh çdo kulturë, janë më të rëndësishme për zhvillimin gjuhësor sesa që mund të duket në shikim të parë. Me strukturën e tyre ritmike, stimuluuese për t'i rithënë, ato ndihmojnë që jo vetëm fjalët, por të gjitha shprehjet të mësohen në formë loje, gati sugjестive. Nëpërmjet të kësaj ndihmojnë për zhvillimin e shqiptimit, leksikut dhe strukturave gjuhësore. E njëjta vlen edhe për klasat e larta në punën me poezitë. Këtu nxënësit/et do të njihen jo vetëm me një pasuri të rëndësishme të kulturës së tyre. Shumë më tepër, në bazë të teksteve lirike, ata mësojnë njëkohësisht t'i njohin mundësitë e veçanta dhe nuancat e përdorimit të gjuhës, të cilat qëndrojnë më larg sesa ato gjëra që i njohin nga jeta e përditshme. Për t'ua vënë atyre në shfrytëzim këto mundësi dhe përmasa, nuk është një punë e lehtë, por një detyrë e rëndësishme dhe e bukur. Se sa mirë dhe me sukses mund të zotërohen këto, tregojnë, ndër të tjera, recitimet mbresëlënëse të shumë klasave nga MGJP të Evropës Juglindore. Krahaso edhe më poshtë nr. 29.
- Udhëzim për literaturë: Silvia Hüslér (2009) (shiko pasqyrën e literaturës).

Rrjedha e mundshme:

- N ulen ose shtrihen çlodhshëm dhe i mbyllin sytë.
- M e reciton vargun ose rimën ngadalë dhe qartë e me zë të lartë.
- Pastaj ulen të gjithë në rreth. Bashkërisht do të bisedohet se çfarë kanë dëgjuar N, cilat fjalë nuk i kuptojnë dhe cilat përfytyrime të brendshme janë shpërfaqur.
- Varësisht nga forma e rimës do të përpunohen bashkërisht gjestet, lëvizjet etj., të cilat i përshtaten prezantimit të vargut.
- M e paraqet edhe njëherë vargun ose rimën dhe bën edhe veprime për këtë. Fëmijët i përsërisin lëvizjet e M.
- Nëse duan fëmijët, mund edhe ata të flasin dhe të veprojnë. Në një fazë përfundimtare mësuesi mund të tërhiqet plotësisht.

Variantet:

- Prezantimi nëpërmjet të të folurit të vargut/rimës në një kohë të caktuar: Nëse vargu/rima do të shërbejë si një ndihmë e qëlluar gjatë rregullimit të klasës, është e dobishme, që në këto situata të deklamohet. Nëpërmjet kësaj fëmijët e mësojnë vargun në mënyrë të pavetëdijshme dhe do ta thonë pas një kohe edhe vetë.
- Prezantimi nëpërmjet ilustrimeve (p.sh. tek vargjet për kafshët): M kërkon ilustrime të përshtatshme, të cilat mund të përdoren si ndihmë orientuese dhe përkrahëse.
- Për të ndryshuar pak, është e mundur që prezantimi i vargjeve apo i rimës ndonjëherë të bëhet edhe nga ndonjë N më i rritur.

Vërejtje:

- Vargu/rimë duhet të përsëritet shumë herë, në mënyrë që fëmijët pastaj me kohë të mund ta thonë vetë.
- Lëvizjet dhe gjestet ndihmojnë për t'i mbajtur mend fjalët. Ato ndihmojnë për t'i përkrahur mendimet, në të cilat mund të orientohen fëmijët, kur nuk e dinë se si shkon më tutje vargu/rima.

7

Vargje të shqiptuara shpejt, lojëra gjuhësore

Qëllimi

Vargjet e shqiptuara shpejt (në gjermanisht të quajtuara si thyerje e gjuhës ose sqepmprehës, në anglisht Tongue Twisters) bashkë me vargjet e tjera për fëmijë (shiko lart nr. 6) dhe lojërat e vogla gjuhësore, i përkasin pasurisë gjuhësore gati në të gjitha gjuhët. «Puna» me to bëhet nëpërmjet lojës dhe është zbavitëse, e njëkohësisht përkrahet të dëgjuarit e vëmendshëm dhe shqiptimi i saktë.

KP-kl. 3

5–10 min.

Materiali:

Vargje të shqiptuara shpejt në gjuhën amtare; të mbledhura nga M dhe nga N.

Udhëzime për literaturën:

Vargje të shqiptuara shpejt në gjuhë të ndryshme gjenden p.sh. në <https://www.heilpaedagogik-info.de/zungenbrecher/287-zungenbrecher-deutsch-sprueche.html>

Rrjedha:

- M reciton vargje të shqiptuara shpejt para N dhe i ushtron ato pjesë pjesë me ta.
- N i ushtrojnë vargjet e shqiptuara shpejt për vete, në dysh ose në grupe.

Variantet:

- M i reciton para N vargjet e shqiptuara shpejt 2–3 herë dhe kërkon nga ata që, në bazë të të kuptuarit e asaj që kanë dëgjuar, ta rithonë vetë (prezantim më pak sistematik se sa më lart).
- N i sjellin vetë vargjet e shqiptuara shpejt dhe ua mësojnë ato fëmijëve të tjerë.
- Një kuadër të shkëlqyer ofron një projekt përmbledhës, në të cilin të gjithë N pyesin në shtëpi dhe tek të afërmit për vargje të shqiptuara shpejt dhe lojëra të ngjashme gjuhësore dhe i shkruajnë ato. Si fryt i kësaj përmbledhjeje mund të bëhet një libërth ose një audiofile (CD, MP3). Ky projekt mund të bashkërendohet mirë edhe me mësimin e rregullt ose me grupet tjera gjuhësore, karahaso kap. 4 në hyrje.

Vërejtje:

- Vargjet e shqiptuara shpejt janë me kërkesa të larta. Edhe të rriturit dhe N me aftësi të mira gjuhësore në të folur kanë në fillim vështirësi me to dhe duhet të përqendrohen mirë. Megjithatë, ato janë të përshtatshme për një hyrje të shkurtër, argëtuese në një orë mësimore ose si thyerje e monotonisë në mes apo në fund të një ore mësimore.
- Në mënyrë që kompetencat e fëmijëve të rriten në bazë të formulimit të qëllimeve, është me rëndësi që, pavarësisht nga karakteri i tyre si lojë, të bëhen përpjekje për një përsëritje sa më korrekte.